

Deres ref.:

Vår ref.:
17-185 HRDato:
12.juni 2017

Høring - Overordnet del - verdier og prinsipper

Viser til Kunnskapsdepartementets høringsutkast pr 10.03.17.

Musikerne fellesorganisasjon (MFO) vil ha et utdanningssystem som sikrer at hvert enkelt menneske får realisert sine evner og anlegg, der alle gis samme muligheter til utdanning og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Som en fagforening som både organiserer lærere innenfor de kunstneriske fagene, men også som Norges største fagforening for kunst- og kulturarbeidere har vi et spesielt fokus på de estetiske fagene i skoleverket.

Vi mener at de estetiske fagene har for liten plass i det norske utdanningsløpet. Vi mener at alle elever må få anledning til å utvikle sine kreative evner med kompetente lærere og tilstrekkelige tidsressurser. Undervisningen i estetiske fag må derfor styrkes, men det må også fokuseres på de estetiske fagenes instrumentelle overføringsverdier, og på hvordan estetiske undervisningsmetoder styrker opplæringen og inkluderingen i alle fag i opplæringen.

Vi vil at barn og unge skal møte et oppvekstmiljø med en helhetlig skoledag og et mangfold av kulturaktiviteter, vi vil at barn og unge skal få oppleve ulike kunstarter som grunnlag for egen dannelse og vi vil at skolen skal gi større rom for elevenes skaperkraft.

Utredningene *Fremtidens skole*¹ og *Det muliges kunst*² legger vekt på at de praktiske og estetiske fagene må styrkes i fremtidens skole. Fra stadig flere aktører både i skolen og i næringslivet kommer det krav om slik styrking. Gang på gang har vi sett og hørt fra lærere og elever hvor viktig praktiske og estetiske prosjekter er for hele skolemiljøet. Med dyktige lærerkrefter har de praktiske og estetiske fagene muligheter til å favne alle elever i aktivitet og til å løfte et helt skolemiljø. MFO vil særlig understreke de praktiske og estetiske fagenes betydning når det kommer til utvikling av evne til kommunikasjon, samhandling, aktiv deltakelse og til skapende og utforskende virksomhet. Et annet aspekt knytter seg til at Norge vil mangle tusenvis av fagarbeidere i årene som kommer, og at en vesentlig inngang til å velge en praktisk yrkesvei går via de praktiske og estetiske fagene.

MFO mener at kulturelle ferdigheter og forståelse i større grad må inngå i den basiskompetansen som elevene skal tilegne seg gjennom grunnskoleløpet. Forskning viser at elevenes kulturelle kapital har stor innvirkning på læringsresultatene deres, og vi mener at skolen har et stort ansvar for å utligne og kompensere for elevenes ulike kulturelle ballast. Kulturell kompetanse er avgjørende for å kunne tyde og tolke et komplekst samfunn, og en betingelse for å kunne tilegne seg det mangfoldet av uttrykksformer som vi blir møtt med. Samtidig vil vi påpeke at kulturell kompetanse ikke bare er viktig for de unges orienteringsevne, men også for deres evne til kreativitet, nyskaping og iderikdom. De praktiske og estetiske fagene byr på kunst- og kulturuttrykk som vekker og forsterker følelser og fremkaller både refleksjon og spontanitet hos elevene. Disse fagene fremmer en

¹ NOU 2015: 8 Fremtidens skole. Fornyelse av fag og kompetanser.

² Ekspertgruppe for kunst og kultur i opplæringen: DET MULIGES KUNST - Råd til kulturministeren og kunnskapsministeren. 2014.

vesentlig læringsvilje- og motivasjon, Å praktisk mestre uttrykksformer som litteratur, musikk, drama, multimedia, foto, film, språk, dans og design forsterker elevenes evne til å kommunisere sine faglige ferdigheter, fantasi, kreativitet og forståelse, og bidrar til en kunnskapsbygging som tar utgangspunkt i elevenes egenart og mestring.

Vi mener at elever som får erfare mestring vil oppleve en langt større læringsmotivasjon og selvtillit til å gå løs på vanskelige utfordringer, og at skolen derfor må vektlegge fag som fremmer dette i grunnopplæringen. Vi mener at den praktisk-estetiske opplæringens plass i skolen må styrkes og at skolen må vektlegge kulturell kompetanse som et viktig verktøy for utviklingen av elevens kritiske sans og nysgjerrige kreativitet.

MFO er i utgangspunktet positive til at departementet nå ønsker en revisjon og fornyelse av det som pr i dag heter *Generell del*. 24 år er en lang tid, verden har endret seg på alle disse årene, og det er derfor viktig å oppdatere, fornye og se kritisk på de verdier og prinsipper som skal prege og gi retning for den norske skolen og det norske samfunnet årene framover.

Generell del av læreplanverket har vært gjeldende siden 1993, og mange mener den fortsatt er både høyst relevant og aktuell. Da den ble utformet, tok den også utgangspunkt i læreplaner forut for denne, og søkte å ivareta lange historiske linjer om skolens og opplæringens formål. Ved å ta utgangspunkt i sentrale aspekter ved å være menneske, løfter den opplæringens formål til en samlet overordnet ambisjon: Å bidra til barn og unges utvikling som mennesker. Til å framdyrke bredde i dyktighet og sosialt mangfold, men likhet i evne til å delta i samfunnet.

Dessverre framstår departementets utkast til ny overordnet del som for lite gjennomarbeidet, både språklig og innholdsmessig. Sammenlignet med gjeldende læreplan har det språklig sett en byråkratisk og lite inspirerende form. MFO vil derfor anbefale departementet å gå en runde til, og komme tilbake med et mer gjennomarbeidet og bedre utkast.

Departementet foreslår for eksempel at «[o]pplæringen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, samtidig som den skal åpne dører mot verden og fremtiden». Det er ikke vanskelig å si seg enig i en slik ambisjon. Dessverre glemmer departementet at en slik innsikt og forankring best skjer gjennom egen aktivitet og langvarig arbeid blant annet med de praktiske og estetiske fagene. Og gjennomgående framstår forslaget som svært teoretisk og med en alt for stor vektlegging av de instrumentelle verdiene, en dreining inn mot målbare resultater og læring styrt av ytre behov. Den generelle delen understreker verdien og nødvendigheten av det utforskende mennesket, men etter vårt syn kunne det vært tydeligere her at det nettopp er det praktisk-estetiske fagene - både gjennom sin metode og sitt innhold - som dyrker og utvikler disse ferdighetene.

Departementet peker videre på de fem grunnleggende ferdighetene som læreplanverket definerer - lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter - og legger til grunn at «disse ferdighetene er nødvendige redskaper for læring i alle fag og er avgjørende for å kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv.» MFO er ikke uenige i at disse fem ferdighetene er viktige, og at det å arbeide med disse ferdighetene gjennomgående i opplæringsløpet er viktig for elevenes faglige utvikling. Men å påstå at det kun er disse fem ferdighetene, og ingen andre ferdigheter eller kompetanser, som er avgjørende for deltakelse i «utdanning, arbeid og samfunnsliv» blir for oss en noe overdreven påstand.

Etter vårt syn er for eksempel sosial, estetisk og kulturell kompetanse, og læringsstrategier og motivasjon like viktige grunnleggende ferdigheter, dersom ungdommen skal kunne møte dagens og morgendagens arbeidsliv med nødvendig kompetanse og problemløsningsevne.

Dette er ferdigheter som er avgjørende for de praktiske og estetiske fagene, men også for andre fag og for en helhetlig overbygning for hele utdanningsløpet og for hele skolesektoren.

Med sosial, estetisk og kulturell kompetanse vil elevenes kommunikative kompetanse styrkes, likedan den interkulturelle forståelsen og evnen til å etablere personlige relasjoner. Av andre ferdigheter som vil styrkes er innovasjonsevnen, evnen til å møte kompleksiteten, det å forholde seg kreativt til sine omgivelser, den emosjonelle intelligensen og evnen til selvinnsikt.

Å lære å lære innebærer evne til å søke og organisere sin egen læring, enten individuelt eller i gruppe. Strategier for læring og motivasjon, samt kjennskap til metoder og muligheter, er derfor helt vesentlige evner å oppøve.

Å danne relasjoner er viktige for selvoppfatning og identitet, og for å finne sosial mening. Intet menneske kan leve et meningsfylt liv uten i sosial interaksjon med andre mennesker. Det er i den forbindelse viktig i et demokratisk samfunn at individer kan danne og delta i sammensatte og komplekse sosiale grupper.

I diskusjonen om kompetanser og grunnleggende ferdigheter ser det ut som om det har vært en avveining mellom to rasjonaler; det ene er næringslivets perspektiv, det andre er et bredere sosialt perspektiv. Fra et økonomisk perspektiv er det enkelte individets kompetanse viktig for å øke produktiviteten og konkurransevnen, utvikle en tilpasningsdyktig og kvalifisert arbeidsstokk, og dessuten bedre mulighetene for innovasjon i en globalisert økonomi. Dagens fem grunnleggende ferdigheter synes å springe ut fra et slikt utgangspunkt. Dette er viktige, men ikke tilstrekkelige, perspektiver.

Ut fra et bredere kunnskapssyn, og i et større sosialt perspektiv, blir kompetansene viktige som redskaper for å øke det enkelte individets forståelse av politiske og kulturelle problemstillinger, muligheten til å delta i sosiale relasjoner og å bidra i demokratiske prosesser. Dessuten for økt sosial rettferdighet og bedre utjevning, og for å styrke menneskers rettigheter og autonomi som motvekt mot økte globale forskjeller i det enkelte individs muligheter.

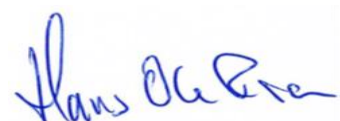
Etter vår mening må en ny overordnet del henvende seg til alle; både elever, lærere, skoleeier og samfunnet. Dette forslaget treffer muligens - med sitt noe tørre og byråkratiske språk - kun skoleeier. Skal en overordnet plan for skoleverket være noe mer en enda et departementalt saksfremlegg må den gis en språklig innpakning som løfter innholdet ut over det dagligdagse. Den trenger et språk som både kan gi alle som arbeider i og rundt skolen inspirasjon og skaperlyst. Det er kanskje ambisiøst å påstå at en ny overordnet del bør være en visjon for skolen og skoleutviklingen, et fyrtårn vi kan seile etter i en vanskelig og uoversiktlig verden?

Men hvor i planverket kan en løfte blikket og se fremover, om ikke i den overordnede delen?

Med vennlig hilsen

Musikernes fellesorganisasjon

Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Hans Ole Rian
Forbundsleder